

ANALYSE COALITIEAKKOORD 2021 – 2025

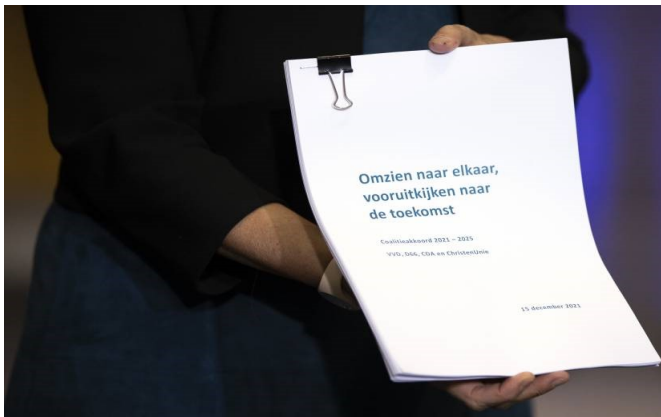
'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst'

Voor het volledige akkoord: <https://www.kabinetformatie2021.nl/documenten/publicaties/2021/12/15/coalitieakkoord-omzien-naar-elkaar-vooruitkijken-naar-de-toekomst>

De Unie van Waterschappen heeft voor u de meest relevante passages uit het coalitieakkoord per thema op een rij gezet. De duiding staat per onderwerp cursief weergegeven en is afkomstig van het Uniebureau.

De belangrijkste punten voor de waterschappen in dit akkoord zijn:

- Water en bodem sturend bij ruimtelijke planvorming
- Extra geld Deltaprogramma en beheer/onderhoud RWS
- Veel geld voor gebiedsgerichte aanpak landelijke gebied (opgaven natuur, water, klimaat)



KLIMAATADAPTATIE

Blz 10: Klimaatadaptatie

De watersnood in Limburg heeft ons deze zomer opnieuw stevig met de neus op de feiten gedrukt: klimaatverandering is hier en nu en treft ook ons eigen land. Naast klimaatmitigatie moeten we daarom ook hard aan de slag met klimaatadaptatie.

- We investeren extra in het Deltafonds om achterstanden weg te werken en de uitvoering van het Nationale Deltaprogramma te versnellen. We blijven investeren in onze dijken, duinen en dammen. Ook komen er middelen beschikbaar om de beekdalen in onder meer Limburg beter te beschermen.
- We werken toe naar vernieuwde deltablissingen voor een waterveilig land met voldoende zoetwater en een
- toekomstbestendige inrichting. Water en bodem worden sturend bij ruimtelijke

planvorming. Om die reden worden waterschappen daarbij eerder betrokken en krijgt de watertoets een dwingend karakter

- Hittestress tijdens een warme periode is een steeds groter probleem en veroorzaakt een piek in het overlijden van vaak kwetsbare mensen. Om dit tegen te gaan bevorderen we het toevoegen van meer groen, water en lichte oppervlakten in dichtbebouwd gebied. Dit leidt tot meer schaduw, verdamping en reflectie.

De investeringen in het Deltafonds (€ 250 mln structureel) zijn goed nieuws. Voor de bescherming van de beekdalen Limburg (Maas) komt in totaal € 300 mln beschikbaar, verspreid over 2023-2025. Helaas wordt er geen extra geld in het Regeerakkoord uitgetrokken voor klimaatadaptatie, terwijl we als decentrale overheden wel een oproep hebben gedaan om de rijksbijdrage aan klimaatadaptatie te intensiveren en structureel te maken.

Goed te zien dat water en bodem sturend worden bij ruimtelijke planvorming (bouwopgave). Bijvoorbeeld als het gaat om verstedelijkingsstrategieën, omgevingsvisies en exploitatieplannen is de sturing vanuit water onvoldoende. De Omgevingswet moet hierop aangepast te worden. De Unie van Waterschappen denkt graag mee. We zouden graag zien dat dat ook geldt voor de transitie in het landelijk gebied vanuit de landbouw-, natuur- en stikstofopgave.

Mooi dat de watertoets een dwingender karakter krijgt en waterschappen eerder betrokken worden. Eveneens goed te zien dat er vanwege hitte-stress meer groen en water komt in dichtbe-bouwde gebieden. Dit kan ook bijdragen aan de aanpak van wateroverlast en verbetering van biodiversiteit.

KLIMAAT EN ENERGIE

Blz 6: Nederland wil koploper in Europa zijn bij het tegengaan van de opwarming van de aarde. Om uiterlijk in 2050 klimaatneutraal te zijn, scherpen we het doel voor 2030 in de Klimaatwet aan tot tenminste 55% CO2 reductie. We committeren ons hard aan dit doel en zullen indien nodig extra stappen zetten om dit te realiseren. Om dit doel ook zeker te halen, spreken we af om ons in het beleid te richten op een hogere opgave, wat neerkomt op circa 60% in 2030.

Blz 6: We maken Nederland klaar voor de toekomst – klimaatneutraal, fossielvrij en circulair – met een schone energievoorziening en groene industriepolitiek.

Goed dat de 3 doelstellingen van een klimaat-neutrale, fossielvrije en circulaire toekomst in sa-menhang worden benoemd. Deze zijn onlosma-kelijk met elkaar verbonden. Het is van belang dat deze 3 doelstellingen ook in beleid en uitvoe-ring worden gecoördineerd en geïntegreerd door het nieuwe Ministerie van Klimaat en Energie. Een groene industriepolitiek zal hieraan bijdra-gen.

Blz 6: Daarom ook streven we de klimaatdoelstelling van maximaal 1,5 graad van het Klimaatakkoord van Parijs na en willen we biodiversiteit versterken.

Nederland heeft zich al eerder gecommitteerd aan het Klimaatakkoord van Parijs. De verbinding met biodiversiteit biedt ook kansen in het water-beheer (veenweiden), tegelijkertijd moeten we ook oog houden voor mogelijke negatieve ecolo-gische effecten van energiebeleid. De plaatsing van zonnepanelen op (kwetsbare) wateren is een aandachtspunt.

Blz 6: Er komt een minister voor Klimaat en Energie die regie voert over het beleid en het klimaatfonds. We versterken de uitvoeringskracht van het Rijk en de medeoverheden om de transitie te kunnen uitvoeren.

Een minister voor Klimaat en Energie kan het tot nu toe gefragmenteerde beleid voor klimaat en energie over sectoren en diverse ministeries met elkaar verbinden. Het is van belang dat de nieuwe minister voldoende bevoegdheden krijgt om de noodzakelijke coördinatie en integratie van het klimaat- en energiebeleid vorm te kun-nen geven. De uitvoeringskracht van de mede-overheden kan worden versterkt door bevoegd-heden in de wetgeving en voldoende financiële middelen.

Blz 6: Een klimaat- en transitiefonds van € 35 mrd voor de komende 10 jaar, aanvullend op de huidige Subsidieregeling Duurzame Energie SDE++, helpt om de benodigde energie-infrastructuur (elektriciteit, warmte, waterstof en CO2) aan te leggen, de groene industriepolitiek te verwezenlijken en de mobiliteit en de gebouwde omgeving te verduurzamen.

Een Klimaat -en transitiefonds kan helpen om projecten voor de opwek van groen gas, water-stof en toepassing van aquathermie verder van de grond te krijgen. Om van het aardgas af te kunnen, is een alternatief voor warmte nodig. Aquathermie kan tot 50% van de warmtevraag afdekken, maar de huidige financieringsstructuur voor warmtenetten leidt tot een zeer ongelijk speelveld. Goed dat er in het akkoord wordt be-noemd dat er geld wordt gereserveerd voor energie infrastructuur, zoals een collectieve op-lossing voor de aanleg van warmtenetten.

Blz 7: Na vaststelling van het "Fit for 55"-pakket door de Europese Unie (EU) wordt het klimaatbeleid herijkt aan de hand van de verwachte effecten op CO2-uitstoot en de betaalbaarheid voor huishoudens en het mkb.

Het Klimaatakkoord voorziet in de reductie van 49% CO2 in 2035. Het Klimaatakkoord blijft de ba-sis, maar op onderdelen zal er extra inzet nodig zijn. Waterschappen zijn een traject gestart voor een strategische visie gericht op 2035. In dat

kader wordt ook verkend welke aanvullende maatschappelijke bijdrage de waterschappen kunnen leveren. Er liggen kansen voor duurzame energie en uitdagingen voor reductie van lachgas en methaan.

Blz 8: Er wordt extra geïnvesteerd in onderzoek en innovatie van klimaat neutrale technologieën. De nadruk ligt daarbij op grote samenhangende programma's die ook bijdragen aan het betaalbaar houden van de energietransitie. Er komt een ambitieus klimaatdoel voor de circulaire economie en een uitvoeringsprogramma. De overheid neemt hier een voorbeeldrol in. We zorgen voor een betere aansluiting tussen klimaatbeleid en circulariteit.

Goed dat er een betere aansluiting wordt gezocht tussen klimaatbeleid en circulariteit. Dit sluit aan bij de visie van waterschappen richting klimaatneutraliteit, waarin die aansluiting ook geborgd wordt. Daarnaast zetten de waterschappen in op veel onderzoek en innovatie van verschillende klimaat neutrale technologieën, zoals biogas en groen gas, aquathermie en waterstof. Wij willen graag zien hoe wij als waterschappen op deze ambitie en landelijke programma's kunnen aansluiten.

Blz 8: Er komen heldere afstandsnormen voor de bouw van windmolens op land en we stimuleren (financiële) participatie van omwonenden om het draagvlak te versterken. Gezien de schaarse beschikbare ruimte zetten we vooral in op grootschalige installatie van zonnepanelen op daken, inclusief normering. Zonnepanelen op land staan we alleen toe, als multifunctioneel gebruik van dat land mogelijk is, bijvoorbeeld op rijksgronden.

De waterschappen werken veel met de omgeving. Daar waar zij niet zelf investeren in energieprojecten op hun eigen terreinen, zullen zij ook nadrukkelijk onderzoeken of participatie van omwonenden mogelijk is. Hiervoor is een handreiking in voorbereiding. Waterschappen hebben veel zonnepanelen aangelegd op hun terreinen. Waterschappen vragen hierbij aandacht voor zon op water. Waterschappen zijn hierin medevergunningverlener en zullen kritisch onderzoeken of zonnepanelen op water te verenigen

zijn met de wettelijke taken van de waterschappen.

Blz 8: We stimuleren het aanbod van hernieuwbare energiebronnen, door in te zetten op extra wind op zee, zon-op-dak, aardwarmte, groen gas en aquathermie. Tegelijkertijd schalen we de productie en import van waterstof op.

Heel goed dat aquathermie en groen gas worden genoemd, want deze komen voort uit warmtebronnen waarover de waterschappen beschikken. De waterschappen verkennen de opschalingsmogelijkheden voor de productie van groen gas in het kader van de Routekaart Groen Gas. Ten aanzien van aquathermie pakken waterschappen graag hun rol als kennispartner. Om deze bron werkelijk te kunnen benutten is financiering en gecoördineerde aanleg van een warmtenet een randvoorwaarde. Gemeenten kunnen hier niet voor opdraaien en de warmteleverancier ook niet. Hiervoor is een rijksregeling nodig. Daarnaast werken de waterschappen aan het opzetten van demonstratieprojecten voor waterstof op de rioolwaterzuivering. Hier liggen mogelijkheden voor ontlasting van het elektriciteitsnetwerk en energiebesparing in het afvalwaterzuiveringsproces. Hiervoor is wel juridische experimenteerimte nodig.

Blz 8: Op wijkniveau zetten we, waar dat kosteneffectief kan, in op de realisatie van duurzame warmtenetten. De onrendabele top van collectieve warmteprojecten zal deels worden gefinancierd uit een nationale subsidieregeling, zodat dit voor huishoudens betaalbaar blijft.

Hier lijkt het rijk te beantwoorden aan onze oproep om iets te doen aan de realisatie van nieuwe warmtenetten.

Blz 8: Er komt een bijmengverplichting voor groen gas in het gasnet.

Waterschappen ondersteunen dit omdat hiermee ook toepassing van groen gas in de gebouwde omgeving kan worden gestimuleerd.

STIKSTOF

Blz 10 en 11: Om de natuur in Nederland in goede staat te brengen kiezen we voor een brede aanpak die zich richt op de verscheidenheid aan

gebieden. Die aanpak richt zich niet alleen op stikstof, maar ook op de (Europese) normen en opgaven van de waterkwaliteit, bodem, klimaat en biodiversiteit.(...)

Een Nationaal Programma Landelijk Gebied pakt de uitdagingen in de landbouw en natuur aan met een transitiefonds waarin tot 2035 cumulatief €25 miljard beschikbaar komt. In bestuurlijke afspraken met provincies worden voorwaarden vastgelegd aan het vrijgeven van rijksbudget.

Deze geïntegreerde aanpak is geheel in lijn met onze inbreng dat de oplossing van de stikstofcrisis in samenhang met de andere opgaven moet worden gevonden. Met name voor opgaven rond waterkwaliteit en water sturend bij ruimtelijke planvorming liggen hier kansen.

Binnen het stikstoffonds is er € 670 mln voor de Kaderrichtlijn Water voor de periode 2022-2030.

Blz 11: Met een grondbank vergemakkelijken we de instap voor jonge boeren en het vinden van ontwikkelruimte. Deze grondbank geeft vrijkomende grond uit te voor het extensiveren, omvormen en verplaatsen van bedrijven van boeren die graag door willen en voor natuur

Blz 45: Er is van 2022-2025 in totaal € 900 mln beschikbaar voor regiodeals.

LANDBOUW

Blz 11: We brengen natuur en landbouw in balans door de transitie naar kringlooplandbouw voort te zetten op het terrein van voer, mest, bodem, pacht, dierenwelzijn en daarbij behorende innovaties. Met inzet van reststromen in veevoer, vervanging van kunstmest door organische mest en een grondgebonden melkveehouderij sluiten we kringlopen. Hierover worden afspraken gemaakt met toeleveranciers en de verwerkende industrie.

Waterschappen stimuleren kringlooplandbouw omdat meststoffen die niet uit- en afspoelen beschikbaar blijven voor het gewas. Dit is zowel goed voor de agrariër als positief voor de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater.

Blz 12: We intensiveren de ingezette omslag naar geïntegreerde gewasbescherming door het

stellen van tussendoelen, bevorderen van innovatie en precisielandbouw, stimuleren van groene alternatieven en loskoppelen van verkoop en advies. We stemmen de normen voor het gebruik van middelen af op de Kaderrichtlijn Water. We doen onderzoek naar gezondheidseffecten bij boeren en omwonenden.

Waterschappen zijn betrokken bij het gewasbeschermingsbeleid. Goed om intensiever aan de slag te gaan met het gewasbeschermingsbeleid als dit afgestemd wordt op het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie gewasbescherming 2030. Het Pakket van Maatregelen emissiereductie gewasbescherming open teelten dat onderdeel is van het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie gewasbescherming 2030 bevat afspraken over acties, maatregelen en tijdspad om in 2027 de KRW-doelen te halen en om in 2030 nagenoeg zonder emissies gewassen te telen.

WONEN

Blz 12: Wonen in een goed, duurzaam en betaalbaar huis in een leefbare wijk is een eerste levensbehoefte. Veel Nederlanders kunnen op dit moment echter geen passende woning vinden. Het is onze prioriteit te zorgen voor een woning voor iedereen, of je nu huurt of koopt. We versnellen de woningbouw tot rond de 100.000 woningen per jaar. We streven ernaar dat ten minste twee derde van de woningen betaalbare huurwoningen en koopwoningen tot aan de grens van de Nationale Hypotheekgarantie zijn.

De Unie van Waterschappen gaat voor voldoende toekomstbestendige (klimaatbestendig, klimaatneutraal en circulair) woningen op de juiste plekken in wijken en dorpen. Hiertoe moet en water en bodem leidend zijn en functie klimaat volgen. De waterschappen vinden klimaatbestendig bouwen essentieel. De passages in het akkoord over wonen ('bouwen, bouwen, bouwen') hebben een andere toon dan de passages over klimaatadaptatie.

Blz 12: We komen met een hernieuwde Nationale Woon- en Bouwagenda. Hierin komen afspraken over het aantal te bouwen woningen en de randvoorwaarden voor de bouw, zoals capaciteit voor vergunningverlening en voldoende bouwpersoneel. We versnellen de woningbouw door

innovaties te stimuleren. Het bouwen van pre-fab-woningen wordt hiermee opgeschaald. Ook stimuleren we circulair bouwen. Met de bouw-agenda nemen we ook belemmeringen voor klimaatbestendige en natuurinclusieve bouw weg.

We bouwen in heel Nederland, zowel binnen- als buitenstedelijk. We bouwen behalve in de 14 verstedelijkingsgebieden en in kansrijke spoor- en kanaalzones bij voorkeur bij bestaande infrastructuur en knooppunten. Bij nieuwbouw zijn de aanwezigheid van publieke voorzieningen, (OV-)infrastructuur en bescherming van natuur randvoorwaarden. Bij bebouwing van open ruimte groeit groen mee. Het Rijk gaat met zijn vastgoed en grondpositie bijdragen aan het terugdringen van de woningnood door extra betaalbare huur- en koopwoningen te realiseren.

Een minister voor Volkshuisvesting & Ruimtelijk Ordening (VRO) ondersteunt gemeenten en provincies in het bepalen van woningbouwlocaties en maakt prestatieafspraken met hen. Het Bouwbesluit wordt verbeterd en belemmeringen voor woningbouw worden weggenomen. Om financiële knelpunten in de grondexploitatie bij specifieke projecten op te lossen verlenen we de woningbouwimpuls en de regeling inzake het Volkshuisvestingsfonds. Ook blijft er voldoende aandacht voor krimpregio's.

Het kabinet zet zich in voor een goede ruimtelijke inrichting, het beschermen van onze natuur, het tegengaan van de funderingsproblematiek als gevolg van bodemdaling, het voorkomen van verrommeling en verdozing van onze leefomgeving en de ruimtelijke inpassing van onze energie transitie. Daartoe actualiseren we de Nationale Omgevingsvisie, scherpen deze aan en komen we met een uitvoeringsprogramma.

Goed ook dat met een hernieuwde Nationale Woon- en Bouwagenda belemmeringen voor klimaatbestendige bouw worden weggenomen. Met het creëren van ministerie voor VRO wordt ruimtelijke ordening weer op de kaart gezet. Het is van belang dat de minister voor VRO op deze portefeuille ook echt keuzes gaat maken en daarbij water ook nadrukkelijk meeneemt. Bijvoorbeeld als het gaat om het aanscherpen van het

het Bouwbesluit (onder de Omgevingswet Besluit bouwwerken leefomgeving geheten).

Goed dat de Nationale Omgevingsvisie wordt geactualiseerd en wordt voorzien van een uitvoeringsprogramma. Het is belangrijk om water en bodem als sturend principe in de ruimtelijke ordening hier nog sterker in te verankeren.

CIRCULAIRE ECONOMIE

Blz: 6 en 7, 12 en 13, 29, 46

We ondersteunen innovatieve 'startups' en 'scale-ups' en richten het missie gedreven innovatiebeleid op de drie grote transities: klimaat en energie, digitalisering en sleuteltechnologieën en de circulaire economie.

We maken Nederland klaar voor de toekomst – klimaatneutraal, fossielvrij en circulair – met een schone energievoorziening en groene industriepolitiek. (...) De industrie van de toekomst draait op schone energie en op biograndstoffen en maakt circulaire producten. (...) Er komt een ambitieus klimaatdoel voor de circulaire economie en een uitvoeringsprogramma. De overheid neemt hier een voorbeeldrol in. We zorgen voor een betere aansluiting tussen klimaatbeleid en circulariteit.

We creëren de randvoorwaarden om de glastuinbouw verder te verduurzamen en koploper te laten zijn in energiezuinige, circulaire producten.

Ook stimuleren we circulair bouwen.

Met het kabinet wil de Unie zorgen voor een betere aansluiting tussen klimaatbeleid en circulariteit. Dat vraagt om meer regie van het Rijk, het stimuleren van maatregelen, het wegnemen van belemmeringen en de inzet van de benodigde middelen zo mogelijk uit het gereserveerde Klimaat- en transitiefonds. In totaal staat er € 35 miljard cumulatief tot en met 2030 maar de jaren van dit kabinet 2023-2025 naar verhouding minder met € 6 miljard. De waterschappen gaan proberen met hun ambities hierbij aan te sluiten.

Daarnaast is de opgave en daarmee de beoogde effecten van circulariteit breder dan alleen klimaat. De transitie naar een circulaire economie zal ook effect moeten hebben op het verlies aan

biodiversiteit, de vervuiling van lucht, water en bodem en op leveringsrisico's (schaarste) van grondstoffen.

De glastuinbouw en de bouwsector kunnen inderdaad koplopers zijn met circulaire activiteiten maar zijn niet meer dan twee voorbeelden. In het Uitvoeringsprogramma CE 2023-2026 op basis van het Grondstoffenakkoord werken we als 1 overheid samen met de andere maatschappelijke partners aan 4 transitieagenda's. Deze worden verder niet genoemd. Er is ook geen aandacht voor het wegnemen van belemmeringen in regelgeving en uitvoering.

FINANCIEN

Blz 2: Om een stabielere financiering voor de medeoverheden te realiseren en hun autonomie te vergroten, wordt in de komende jaren een nieuwe financieringssysteem voor de periode na 2025 uitgewerkt, waarbij de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied wordt betrokken. Daarbij worden ook alternatieven voor de OZB en MRB in de beschouwing betrokken. In de huidige kabinetsperiode zal de financiering van de medeoverheden grotendeels worden vormgegeven via de accres systematiek.

De Unie van waterschappen zal actief aan dit onderzoek deelnemen. Omdat de waterschappen samenwerkingspartners van de provincies en gemeenten zijn, is het voor de waterschappen van belang dat de bekostiging en financiële positie van de twee andere overheden goed (geregeld) is. Deze passage uit het regeerakkoord geeft aan dat er in deze kabinetsperiode nog geen alternatief komt. Wel wordt er nader onderzoek naar een alternatief gedaan.

Blz 2: Daarnaast wordt de oploop van de opschalingskorting deze kabinetsperiode geschrapt, krijgen de medeoverheden via een specifieke uitkering middelen voor de uitvoering van het klimaatbeleid, en wordt in lijn met de uitspraak van de commissie van wijzen additionele financiering voor jeugdzorg beschikbaar gesteld.

Voor de waterschappen als samenwerkingspartner van de gemeenten en provincies is het van belang dat hun financiële positie niet verder achteruit gaat, maar juist verbeterd. De toename van de omvang van het Gemeente- en Provinciefonds

als gevolg van de koppeling aan de rijksuitgaven, en het extra geld voor de Jeugdzorg zorgen voor verbetering van hun financiële positie. Ook het schrappen van de oploop van de opschalingskorting, die invloed heeft op de omvang van het Gemeente- en Provinciefonds, levert een positieve bijdrage.

Verder komen er extra middelen voor de decentrale overheden beschikbaar voor de uitvoering van het klimaatbeleid. Dit is goed nieuws. De Unie zal nagaan of deze middelen ook rechtstreeks voor de waterschappen beschikbaar komen.

Blz 10: Uit de budgettaire bijlage, tabel bovenaan pagina 10 blijkt dat de omvang van het Provincie en Gemeentefonds fors toenemen.

Voor de waterschappen als samenwerkingspartner van de gemeenten en provincies is het van belang dat hun financiële positie niet verder achteruit gaat, maar juist verbeterd.

Blz 23: We maken werken lonender en verkleinen de armoedeval. We voeren een minimumuurloon in op basis van de 36-urige werkweek. We verhogen het minimumloon stapsgewijs met 7,5% en houden de koppeling met de uitkeringen (behoudens de AOW) in stand om het bestaansminimum te verstevigen.

De waterschappen en andere organisaties die onder de waterschaps-CAO vallen hebben maar ongeveer 50 FTE in dienst die op het wettelijk minimumloon (WML) is ingeschaald. Een verhoging met 7,5% heeft geen invloed op de andere schalen van het loongebouw van de waterschappen. De verhoging van het WML met uiteindelijk 7,5% per jaar leidt dan ook slechts tot een geringe verhoging van de kosten van de waterschappen. Op sectorniveau gaat het naar schatting om een bedrag van ca. € 140.000.

Blz 28: De coalitie zal het Nationaal Groeifonds doorzetten via investeringen in projecten gericht op kennisontwikkeling, onderzoek, ontwikkeling en innovatie. Zo wordt het verdienvermogen versterkt en verhogen we onze economische groei op de langere termijn.

Gelet op de mogelijkheden die het Nationaal Groeifonds biedt aan waterschappen op vlak van

kennisontwikkeling, onderzoek, ontwikkeling en innovatie, kunnen we dit toejuichen. Echter, van belang is in hoeverre infrastructuur onderdeel zal blijven uitmaken van het Nationaal Groeifonds zoals dat nu het geval is, aangezien daar mogelijkheden zitten voor waterschappen.

Blz 43: We kiezen voor een evenwicht tussen een kabinet dat de grote maatschappelijke problemen oplost en voldoende budgettaire prudentie. Daarbij koersen we op een begrotingstekort dat zo snel als mogelijk teruggaat naar een dalend pad. We accepteren een tijdelijk hogere schuld om daarmee maatschappelijke opgaven op te lossen en we streven vervolgens naar een dalende schuld. Rekening houdend met externe omstandigheden hoort daar een onderliggend EMU-saldo van -1¾% bbp bij.

Het nieuwe kabinet accepteert gedurende haar regeerperiode een EMU-tekort (begrotingstekort), dat van 3,2% BBP in 2022 zou moeten dalen naar 2,5% in 2025 (zie pagina 45). Een dergelijk tekort maakt het mogelijk dat ook de decentrale overheden voldoende ruimte krijgen binnen het Nederlandse EMU-saldo om te investeren en hun bijdragen te leveren aan de maatschappelijke opgaven waarvoor ons land staat, zoals de energietransitie, de woningbouwopgave, de klimaatadaptatie en de circulaire economie. De koepels hebben geraamd dat er een ruimte van 0,5% BBP nodig is. Na het aantreden van het nieuwe kabinet zal de Unie samen met VNG en IPO inzetten om deze ruimte voor de gehele kabinetsperiode te krijgen, zodat de waterschappen, gemeenten en provincies zekerheid hebben en hun belangrijke investeringen kunnen blijven uitvoeren.

Blz 43: Dit betekent een structurele budgettaire ruimte van ca. € 13 miljard en voor de komende 10-15 jaar een grotere incidentele ruimte. Met die incidentele ruimte kunnen de grote maatschappelijke opgaven zoals klimaat, stikstof en achterstallig onderhoud opgelost worden. Dit vanuit de gedachte dat als die problemen nu niet worden opgelost, de kosten op lange termijn verder zullen stijgen. Ten behoeve van klimaat en stikstof worden er fondsen gevormd ter hoogte van € 60 mld. Deze fondsen vragen om een robuust mechanisme en governance van besluitvorming cf. bijvoorbeeld het MIRT en Deltafonds.

De governance wordt gestoeld op een aantal doelen en principes: het bieden van planningszekerheid voor de langere termijn, doorzettingsmacht voor verantwoordelijke bewindspersonen, controle op doelmatigheid en doeltreffendheid door de minister van Financiën en stevige parlementaire controle.

Er komt veel geld beschikbaar voor thema's die ook voor de waterschappen van groot belang zijn. Dat geldt met name voor klimaat en achterstallig onderhoud. Extra middelen voor achterstallig onderhoud zullen ongetwijfeld ook beschikbaar zijn voor het watersysteem dat bij RWS in beheer is. dat is goed nieuws voor de waterschappen. De extra middelen voor klimaat komen beschikbaar in de vorm van een nieuw fonds. De waterschappen hebben in de vorm van het Deltafonds en het MIRT al ervaring met een dergelijke financieringsvorm en deze fondsen worden als voorbeeld genoemd voor het nieuwe klimaatfonds. De Unie zal de ontwikkeling van dit fonds nauwlettend volgen om ervoor te zorgen dat ook de waterschappen waar mogelijk gebruik van dit fonds kunnen maken.

Blz 46: Inschatting CO2-effect inspanningen nieuw kabinet.

In de laatste bijlage van het regeerakkoord is een overzicht opgenomen van de klimaatmaatregelen uit het regeerakkoord, waarbij per maatregel een indicatieve eerste inschatting wordt gegeven van het mogelijke CO2-effect daarvan. Het gaat om een grote diversiteit aan maatregelen, van het verplicht gebruik van bouwmaterialen die aan bepaalde eisen voldoen via verduurzaming van maatschappelijk vastgoed tot diverse fiscale maatregelen. De maatregelen leveren een bijdrage aan het klimaatbeleid, maar zullen ook op verschillende manieren invloed hebben op de kosten van de waterschappen. Om deze invloed te kunnen inschatten is meer inzicht in de inhoud van de maatregelen nodig. De Unie houdt wat dit betreft de komende maanden de vinger aan de pols.

EUROPESE UNIE

Blz 37: De coalitie zal zich inspannen om besluitvorming in de EU transparanter te maken voor burgers en nationale parlementen. Daarbij wil

men resultaten en toegevoegde waarde van EU-beleid zichtbaarder maken. Het wordt verankerd in een Europawet.

Aangezien een groot deel van het beleid dat raakt aan de waterschappen zijn oorsprong vindt in Europa, zijn de EU-besluitvormingsprocessen voor ons zeer van belang. Het transparanter maken van deze processen en zichtbaarder maken van resultaten en toegevoegde waarde van EU-beleid zal bijdragen aan het draagvlak daarvan bij burgers en maatschappelijke spelers.

Blz 44: Deze coalitie gebruikt de middelen uit het Europees herstelfonds (RRF) ter financiering van de plannen uit onder meer dit coalitieakkoord.

In "Krachtig Groen Herstel" reikten de decentrale overheden eerder het Rijk al de hand om de grote maatschappelijke opgaven van wonen, werken en leven op te pakken met een gebiedsgerichte vertaling naar regio's, steden en dorpen. Krachtig Groen Herstel bepleit om regionale investeringen naar voren te halen, transitieopgaven te versnellen en zo het economisch herstel aan te jagen. Dit sluit aan bij de opgaven uit het RRF: klimaat, duurzaamheid en digitalisering. Waterschappen zouden met de RRF-middelen bijvoorbeeld kunnen investeren in het verbeteren en toekomstbestendig maken van rioolwaterzuiveringen, het verbeteren van de waterkwaliteit en het verduurzamen en klimaatbestendiger maken van het stedelijk (afval) watersysteem.

1-OVERHEID

Over dit onderwerp is niets opgenomen in het coalitieakkoord.

In 'Krachtig groen herstel' hebben IPO, VNG en Unie aangegeven dat er goede afspraken moeten worden gemaakt over ieders rol in interbestuurlijke samenwerkingsprocessen. Uitgangspunt is wat ons betreft complementair bestuur. Er zijn grote verschillen tussen gemeenten onderling, provincies onderling, waterschappen onderling en in het samenstel en de complexiteit van opgaven. Maatwerk binnen de bestaande hoofdstructuur (en haar democratisch gelegitimeerde organen), waarbij recht wordt gedaan aan die verschillen, kan helpen om taken op een goede manier te beleggen. Door middel van de samenwerkingsafspraken NOVI stelt de

rijksoverheid medeoverheden in staat om opgaven aan te pakken. Er moet als sluitstuk een voorziening komen voor het oplossen van interbestuurlijke conflicten.

BESTUUR

Blz 1: Grote wetsvoorstellen worden voorafgegaan door een hoofdlijnenbrief. De effecten van wetgeving op de uitvoering worden na één jaar geëvalueerd (invoeringstoets).

Samen met VNG en IPO heeft de Unie in 'Krachtig groen herstel' gepleit voor het vooraf toetsen van nieuwe wet- en regelgeving op uitvoerbaarheid. Waarbij het ministerie van BZK vetorecht zou moeten krijgen wanneer de effecten voor de uitvoering onvoldoende door decentrale overheden zijn doorerekend en wanneer onvoldoende oplossingen zijn gevonden voor nadelige effecten.

Blz 2: We bezinnen ons op de positie van het lokale bestuur en de positie van de burgemeester daarbinnen om het toekomstbestendig te maken.

De Unie maakt zich samen met VNG hard voor versterking van de lokale democratie door onder andere te pleiten voor subsidie voor politieke partijen die meedoen aan lokale verkiezingen. De passage in het coalitieakkoord is vaag. In het akkoord staat verder niets over versterking van de lokale democratie.

Blz 4: Er komt in lijn met het rapport van de Tijdelijke Commissie Uitvoeringsorganisaties meer aandacht voor de uitvoeringstoets door instanties zelf, beter inzicht in mogelijkheden van systemen en ICT, het toetsen van voorstellen uit de Kamer op uitvoerbaarheid, een 'doenvermogenstoets', en mogelijk een 'generatietoets'. Grote wetsvoorstellen worden voorafgegaan door een hoofdlijnenbrief. De effecten van wetgeving op de uitvoering worden na één jaar geëvalueerd (invoeringstoets).

Waterschappen worden met enige regelmaat geconfronteerd met wetten die moeilijk uitvoerbaar zijn. De waterschappen achten het daarom zeer wenselijk dat er meer aandacht komt voor uitvoerings- en invoeringstoetsen. Daarbij is echter essentieel dat het verantwoordelijke

departement het initiatief neemt en een onafhankelijke toets laat uitvoeren.

Daarnaast voelen de waterschappen de druk van de stapeling van wetten in het digitale spectrum, waarbij telkens een beroep moet worden gedaan op dezelfde medewerkers. Dit terwijl er sprake is van een grote krapte op de arbeidsmarkt. Aandacht voor de uitvoering is mede hierdoor bijzonder belangrijk.

DIGITALISERING

Blz 31 (o.a.)

We zijn blij dat de term digitalisering (niet: digitale transformatie) in combinatie met onderwijs (22), arbeidsmarkt (23), MKB ondersteuning en kennis-economie (29), gezondheid (33) en internationaal (38) genoemd wordt. Uiteraard springt de aparte paragraaf in hoofdstuk 5 "Welvarend land" met het kopje digitalisering (31) het meest in het oog. Kansen verzilveren, digitaal knooppunt, samenwerken, scholing, burgerrechten online, platformen verantwoordelijk voor desinformatie komen daar terug. Op pagina 28 wordt digitalisering als 1 van de drie grote transitie (naast circulaire economie en klimaat en energie). Als waterschappen herkennen we dat digitalisering één van de grote transitie is. We missen echter de aandacht voor de digitale transformatie die gaat verder dan alleen digitalisering en is een essentieel hulpmiddel is om de 2 andere genoemde transitie te realiseren. Voor een succesvolle transformatie is ondersteuning van het Rijk belangrijk.

Daarbij missen we een financiële onderbouwing om de genoemde activiteiten uit te voeren. Ook de arbeidsmarkt baart ons zorgen.

Blz 31: We beschermen onze bedrijven, vitale infrastructuur en economisch kapitaal beter door centraal gecoördineerde structurele samenwerking tussen onder andere het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC), het Digital Trust Center (DTC), overheden, bedrijven en wetenschappers. Zij kunnen sneller en makkelijker informatie delen over digitale kwetsbaarheden en 'hacks'. - Cybercriminaliteit zoals 'ransomware' is zeer ondermijnd. We investeren daarom in een brede meerjarige cybersecurity aanpak en in cyberexpertise bij de politie, rechtspraak, het Openbaar Ministerie (OM) en defensie.

We erkennen fundamentele burgerrechten online.

Cybersecurity krijgt aandacht met 3 concrete punten; meer bescherming van de vitale infrastructuur, de digitale hulpmiddelen en de burgerrechten online. Ook de waterschappen vinden Informatieveiligheid erg belangrijk.

Ook voor dit thema zijn aanvullende financiële middelen (en investeren in kennis en kunde van de nieuwe generatie) onvermijdelijk.

INTERNATIONAAL

Blz 38: Wij geven het buitenlandbeleid vorm langs de volgende vijf lijnen: 1) bevorderen van de internationale samenwerking door een voortrekkersrol in de EU en multilaterale organisaties, via het versterken van de trans-Atlantische band en nieuwe partnerschappen, 2) meer focus op onze internationale belangen, 3) verminderen van de afhankelijkheid voor strategische goederen en grondstoffen, 4) respect voor mensenrechten blijven bevorderen in ons buitenlands beleid, 5) betere en toegankelijker dienstverlening voor Nederlanders in het buitenland (o.a. via een sterker postennetwerk).

Het Blue Deal-programma van de Unie van Waterschappen ondersteunt de principieel nummer 4 (respect voor mensenrechten bevorderen in buitenlands beleid) door specifieke aandacht te hebben voor social inclusion, gender en armoedebestrijding bij het oplossen van waterproblematiek in het buitenland.

Blz 39: We verhogen de uitgaven aan Ontwikkelingssamenwerking (OS) met structureel €500 mln richting de internationale norm en besteden deze extra uitgaven aan het wereldwijd vaccinatieprogramma COVAX, het helpen van ontwikkelingslanden met een groene doorstart in klimaatmitigatie en klimaatadaptatie, en voor opvang in de regio (evt. als onderdeel van bredere migratieafspraken).

□ We houden focus in het OS beleid. Zo leveren we een grotere bijdrage aan de Sustainable Development Goals (SDG's) en het bestrijden van de grondoorzaken van armoede, terreur, migratie en klimaatverandering. Met nationale partners, waaronder het maatschappelijk

middenveld, en internationale partners zetten we ons in voor deze ambitieuze doelen.

Goed dat de bijdragen aan ontwikkelingssamenwerking en SDG's worden verhoogd. Klimaatverandering stopt niet bij de grens. Onder de vlag van Dutch Water Authorities dragen de waterschappen als goede buur van waterpartners in andere landen hier ook aan bij. Ondermeer via een centraal loket voor internationale vragen en de Blue Deal met het Rijk.

Blz 40: We houden focus in het OS beleid. Zo leveren we een grotere bijdrage aan de Sustainable Development Goals (SDG's) en het bestrijden van de grondoorzaken van armoede, terreur, migratie en klimaatverandering. Met nationale partners, waaronder het maatschappelijk middenveld, en internationale partners zetten we ons in voor deze ambitieuze doelen.

De Unie van Waterschappen is blij dat er focus op het OS-beleid blijft. Het Blue Deal-programma geeft hier een bijdrage aan en ondersteunt de Sustainable Development Goals nummer 6 (water) en 13 (klimaat). Bijzondere aandacht hebben de Nederlandse waterschappen voor klimaatadaptatie en armoedebestrijding/gender/sociale inclusiviteit. Als Nederlandse overheid voelen wij de drang om andere regionale overheden in het buitenland te ondersteunen bij het versnellen van hun voortgang op het gebied van schoon, voldoende en veilig water voor mens, plant en dier (SDG 6) en het aanpassen van hun waterbeheer aan klimaatverandering (SDG 13).

Blz 40: We formuleren een gerichte Afrika-strategie. Deze strategie beoogt een gelijkwaardige economische ontwikkeling te stimuleren, armoede te verminderen, mensenrechten te verbeteren, irreguliere migratie te beperken.

De Unie van Waterschappen is benieuwd naar de op te stellen Afrika-strategie en wordt graag betrokken bij de ontwikkeling hiervan. Schoon, veilig en voldoende water geven inwoners, boeren en bedrijven de zekerheid om veilig en gezond te kunnen wonen en werken.

De waterschappen ondersteunen hun buitenlandse partners in het Blue Deal-programma om de governance te verbeteren. Het versterken van de instituties die zich bezig houden met goed

waterbeheer is van invloed op de lokale economische ontwikkelingen en zorgt voor een beter investeringsklimaat.

OVERIG

Blz 5: We vragen het kabinet voorstellen te doen om de informatievoorziening aan de Kamer te verbeteren en, indien nodig, de openbaarheid van stukken te verruimen. Er komt meer ruimte voor feitelijke informatie-uitwisseling tussen ambtenaren en Kamerleden. De Archiefwet wordt herzien en consistent geïmplementeerd bij alle departementen en uitvoeringsorganisaties.

Informatiehuishouding is van essentieel belang voor de gehele overheid en samenwerking binnen de gehele keten staat daarbij centraal. De waterschappen zien een regierol voor het Rijk om de samenwerking binnen de keten te versterken. Daarnaast zien de waterschappen de komst van de Wet open overheid en de nieuwe Archiefwet als een grote opgave. In aanvulling op de middelen die voor het Rijk beschikbaar komen voor het op orde brengen van de informatiehuishouding, zou een financiële impuls de waterschapsarchieven ook naar een hoger niveau tillen. Transparantie is een kernwaarde van waterschappen en zij maken actief informatie openbaar op waterschapspeil.nl.



MEER INFORMATIE:

Tessa Maas

06 51 38 24 90, tmaas@uwv.nl